

ස්කකියන්ගේ උදය-වෑය බැලීම
තුළින්
නිවන් අවබෝධය

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

ස්කකියන්ගේ උදය-වෑය බැලීම
තුළින්
නිවන් අවබෝධය

2020.11.01වැනි දින
බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව ඔස්සේ
පැවැත් වූ 19වැනි “බුදුමග” ධර්ම දේශනය යි.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

2020.11.01 දින
බෞද්ධයා රූපවාහිණිය ඔස්සේ පවත්වන ලද
විශේෂ බුදුමග සද්ධම් දේශනාව.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස.

*යතො යතො සමමසති
බන්ධානං උදයබ්බයං
ලබති පීති පාමොජ්ජං
අමතං තං විජානතං.*

සද පූජණිය, වන්දනීය මහාසංඝරත්නයෙන් අවසර යි. පින්වත් සිල් මැණිවරුවරප්‍රමුඛ ශ්‍රද්ධා බුධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සියලු දෙනා ම දැන් සුදුනම්වෙන්නේ, තමතමන්ගේ ජීවිතවලට බොහෝ වටිනාකමක් ලැබෙන, ලබපු මනුෂ්‍ය ජීවිතය හිස් නො වන, වටිනා කුසලධම් රාශියක් සිඳි කරන්නට යි. එයින් විශේෂයෙන් ම, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සධම්මයෙන් බිඳකුත් ශ්‍රවණය කරන්නට යි දැන් මේ සුදුනම් වෙන්නේ.

මම අද පැහැදිලිකරලා දෙන්නට බලාපොරොත්තුවන කරුණු ආත්තට ම ටිකක් ගැඹුරු යි. ටිකක් නෙවෙයි, ගොඩක් ම ගැඹුරු යි. ඉතින් මම පුළුවන්තරම් පැහැදිලි කරලා දෙන්නට උත්සාහවත් වෙන්නම්. නමුත් අපි ගැඹුරු යි කියලා ඒ ධර්මය

අතහරින්නේ නැතුව, ගැඹුරු දේ වුනත් නැවත නැවත අහලා, නැවත නැවත හිතලා මේක කොහොම හරි අවබෝධ කරගන්නට ඕන කියලා උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන.

පින්වතුනි, ගණන් හදන්නට දන්නේ නැති ළමයෙකුට, ගණන් හදන්නට බැහැ, අමාරුයි කියලා චිත්‍ර අඳින්නට දුන්නොත්, ඒ දරුවාට කවදවත් ගණනක් හදගන්නට පුළුවන් වෙන්නේ නැහැ. නමුත් ගණන් හදන්න බැරි දරුවාට නොයෙක් නොයෙක් විදියේ උපායයන්ගෙන්, උපායශීලීව, ආදරයෙන්, කරුණාවෙන්, සැරකරලා, මේ මොන මොන විදියට හරි නැවත නැවත, නැවත නැවත උත්සාහවත් කෙරෙව්වොත් කවදා ම හරි දවසක ඒ දරුවා ගණනක් හදනවා.

ඒ වාගේ, පින්වතුනි, අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් අති දීඝී සංසාරයක ඒ මේ අත දුවන, සැරිසරන අපට මේ දීඝී සංසාරය පුරාවට ම ඇසුරුකරලා නැති හින්දා ඒ ධර්මය අපට නුහුරු යි. ඒ නුහුරුකම යි මේ ගැඹුර යි කියලා කියන්නේ. බලන්න, නරක වචනයක්, අසභ්‍ය වචනයක් හෝ සාමාන්‍ය කතාවක් බලන්න. හොඳින් ඇහුම්කම් දිගෙන ඉන්න ඕන නැහැ. එබඳු කතාවක් කරන තැනකින් යන්නම් අපි ගියත්, යන ගමන් ඇහුණත් හොඳට මතක තියෙනවා. ඒකට හේතුව මොකක් ද? බොහෝ කාලයක් සසර එබඳු වූ කතා අපට හුරු යි. එබඳු වූ කතා අපට පුරුදු යි. එබඳු වූ කතා අපි ඇසුරු කරලා තියෙ යි.

ඉතින් මේ නිවරණ ධර්මයන් ගෙවෙන, ආශ්‍රව ධර්මයන් ඤය වෙන, විරාගය පිණිස, නිරෝධය පිණිස, නිව්‍යාණය පිණිස පවතින දහම් කරුණු, දහම් වචන අපට හුරු නැහැ. පුරුදු නැහැ. ඒ හින්දා තමයි අපට ඒවා අපහසුයි වගේ, ගැඹුරුයි වගේ හිතෙන්නේ. ඉතින් අපි ඒක අපහසුයි කියලා, ගැඹුරුයි

කියලා හිතන්නේ නැතුව නැවත නැවතත් ඒ දහම් කරුණු හොඳට ශ්‍රවණය කරමින්, ටිකෙන් ටික හෝ, හිතෙන් හිතලා, කටයුතු කළොත්, අපට මේ ධර්මය නොබෝ දවසකින් නො ගැඹුරු ස්වභාවයට පත්කරගන්න පුළුවන්.

පින්වතුනි, මොහොතකට සිහිපත් කරගන්න ඔබත්, මමත් ගතවෙන මේ ජීවිතය, මේ වටපිටාව පෙනෙයි. මෙතැන ඉඳලා සිහිපත් කරලා බලන්න, ගොඩාක් කල්ප ගණනක් නෙවෙයි, අවුරුදු සියයකට එහා සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක වස්තුවක් ඔය පින්වතුන්ගේ මේ ඇස් පනාපිට ඇස් වටපිටාවට බලාගන්න ලෙහෙසියෙන් පහසුවෙන් තියෙයි ද කියලා. හොයාගන්නවත් පුළුවන්කමක් නැහැ. සංස්කාරයෝ එව්වරට ම අනිත්‍ය යි.

පින්වතුනි, තව අවුරුදු සියයක් ඉස්සරහට නුවණින් බැල්වොත් අද ඔබටත්, මටත් පෙනෙන, මේ දැන් අපට ඇත්ත ම යි කියලා හිතෙන මේ කිසි ම සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක දෙයක් තියෙ යි ද? නැහැ. සංස්කාරයෝ මෙව්වර තුවෂ් යි. මෙව්වර අල්පෙවෂ් යි. ඒත් අවිද්‍යා අනුකාරයෙන් වැහිලා, තණ්හාව නමැති සංයෝජනයෙන් බැඳුණු අපට මේ දේවල් හැමද ම තියෙනවා වාගෙ යි. අපත් හැමද ම ඉන්නවා වාගෙයි තේරෙන්නේ. ඒ හින්දා හැමද ම තියෙන, හැමද ම ඉන්න අපි ඒ හැමදම තියෙන දේවල් හොඳට තියාගත්ට ඕනේ කියන තැනකට ම ගොනුවෙලා, අවිද්‍යා අන්ධකාරය ඇතුළේ ම කටයුතු කරනවා මිසක, පෙර-පසු දෙපැත්ත ටිකක් සිහිකරලා බලන්නේ නැහැ.

පින්වතුනි මම මේ මතක් කළේ, භවයෙන් වැහිලා තියෙන පෙර ජීවිත ගැන නෙවෙයි. භවයෙන් වැහිලා තියෙන ලබන ජීවිත ගැන නෙවෙයි. ගතවෙන මේ ජීවිතයේ ම අවුරුදු

ගණනකට ඉස්සරහට-පිටිපස්සට තියලා බලන කොට මේ තියෙන නිමිති බොරු නම්, ඒ අතර මැද ඇත්තවෙලා තියෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ නේ ද කියන එක සිහිපත්කරගන්න. මේකෙන් මම මතක් කලේ මේ අතරතුර ඔබට මුළු ලෝකයට ම අධිපති වක්‍රවර්ති රජකම තිබුණත්, මේ අවුරුදු සියෙන් පස්සේ අතහැරෙනවා නම් ඒක විහිළුවක් මිසක, ස්පඨ්‍රි මාත්‍රයක් මිසක, ස්පඨ්‍රි මාත්‍රයකින් ඇතිවෙව්වි ආශ්වාද මාත්‍රයක් මිසක යථාර්ථයක් නෙවෙයි.

ඒ නිසා පින්වතුනි මුලින් ම මම මතක් කරන්නේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයේ පහළවෙන්නේ බොහෝම දුලිභ කාලයකින්. මේ ලෝකයේ අතිශයින් ම දුලිභ යි කියලා කියනවා නම්, මේ බුද්ධාත්පාද කාලය ඒ දුලිභ වස්තූන් අතුරෙන් අතිශයින් ම දුලිභ - **පරම දුලලභො** කියලා පෙන්නනවා.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයේ පහළවෙලා තව බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළවෙනකම් සමහර කාලවල් තියෙනවා පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේලා නැති, බුද්ධගුණ කල්ප. කල්පයක් කියලා කියන්නේ, ගණනින් අසංඛයා යි.

දවසක් හිඤ්ඤාත් වහන්සේ නමක් අහනවා, “ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කල්පය, කල්පය කියලා කියනවා. කල්පය කියන්නේ මොන තරම් දිග එකක් ද?”

“මහණ, කල්පය කියන එක මෙතෙක් අවුරුදු සිය යි, මෙතෙක් අවුරුදු දහ යි. ලක්ෂය යි, කෝටිය යි, කෝටි ප්‍රකෝටිය යි, නභ්‍රතය යි කියලා මෙහෙම කියන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.”

“ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒ සඳහා උපමාවක්වත් දෙනු පුළුවන් ද? ”

“මහණ උපමාවක් නම් දෙනු පුළුවන්. ඒක ද සාධාරණ නැහැ. යොදුනක් උස, යොදුනක් දිග, යොදුනක් පලල, මහා විශාල කලුගල් පථියක් තියෙයි. මනුෂ්‍ය ලෝකයේ අවුරුදු සියයකට සැරයක් රෙදි කැල්ලකින් මේ කලුගල පිහදනවා. එහෙම පිහින කොට, පිහින කොට කවදම හරි දවසක කලුගල ගෙවිලා යනවා. ඒත් කල්පය ඉවරවෙන්නේ නැහැ. මේ උපමාවෙන් කල්පය මෙව්වර යි කියලා බලන්න. යොදුනක් උස, යොදුනක් දිග, යොදුනක් පලල මහා විශාල ටැංකියකට අබ දලා, මනුෂ්‍ය ලෝකයේ අවුරුදු සියයකට සැරයක් ටැංකියෙන් එක අබ ඇටයක් අයින් කරනවා. වහා ම වේගයෙන් ශීඝ්‍රයෙන් මේ ටැංකියේ අබ ඉවරවෙනවා. ඒත් කල්පය ඉවරවෙන්නේ නැහැ. මහණෙනි මෙසේ දතයුතු යි” කියලා පෙන්වනවා.

මෙන්න මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළවෙලා, තව බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළවෙනකම් බුදුවරු නැති කල්පය යි. ගණනින් අසංඛය්‍යයි කියලා කියන්නේ, ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළවෙලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළවෙන්නේ නැතුව ඔන්න එක කලුගලක් ගෙවිලා ගියා. අර වාගේ ගල් පථික දහයක්, පහළොවක්, විස්සක්, සියයක්, දහක්, ලක්ෂයක්, කෝටියක්, ප්‍රකෝටියක් ගෙවිලා ගියා. මේ වාගේ මහා විශාල කලුගල් ගෙවිලා ගෙවිලා යනවා වාගේ, කල්ප ගෙවිලා ගෙවිලා යනවා. ඒත් බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකයේ නැහැ. එහෙම ම කල්ප අසංඛ්‍ය ගණනක් ගිහිල්ලා තමයි ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ

නමක් පහළවෙන්නේ. ඒ පහළවෙලා මේ අභිංසක ලෝකයාට සසර දුකෙන් එතෙරවෙන පණිවිඩය පෙන්නනවා.

එතෙක් මේ ලෝකයා උඩින් පියනින් වහන ලද ලෝදිය හැලියක් ඇතුළේ එයින් එළියට යන්න දෙරටුවක් සොයමින් හැසිරෙනවා වාගේ, එයින් පිටවෙන්න දෙරටුවක් සොයාගන්න නැතුව, ගින්න නමැති ලෝකය ඇතුළේ ම දඟලනවා. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේලා තමයි මේ ගිනිගන්න ලෝකයෙන් එළියට යන්න පාර සොයලා දෙන්නේ.

පින්වතුනි, ඔබට මතක් කරනවා ඕනෑවාට වඩා අවිද්‍යා අක්කාරය තුළ ගිලෙන්නට එපා. පොඩ්ඩක් සිහියෙන් නුවණින් අවදියෙන් කටයුතු කරන්න කියන එක මතක් කරනවා. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළවෙච්ච කාලයේ සසර දුක් ගිනි නිවන සද්ධම්මය හම්බවෙච්ච කාලයේ, මේ අවුරුදු පණහකින්, හැටකින් අතහැරෙන දේ ඇත්ත ම වෙලා, ඒක මගේ ම වෙලා, ඒ තුළ ඕනෑවාට වඩා ප්‍රමාදීව කටයුතු කරන්නේ නැතුව මේ ජරා-මරණ සංඛ්‍යාත සසරෙන් එතෙරවෙන, සධම්මය මොකක් ද කියන එක සොයලා බලලා අවබෝධ කරගන්නට උත්සාහවත් වෙන්න, වෙර වීරිය කරන්නට කියලා මතක් කරනවා. තමන්ගේ ඇස් දෙක පාදගන්නට කියලා මතක් කරනවා.

මට මතකයි, (අම්මාත් ඉන්නවා මෙතැන,) පොඩ්කාලයේ මම හරි ම කම්මැලියි ඉස්කෝලේ යන්න. ඉතින් සමහර විටෙක උදේට පාන් හරි මොනවා හරි ගේන්න කඩේ යන්නේ මම යි. ඉතින් ගිහිල්ලා හෙමින් හෙමින් තමයි එන්නේ - වෙලාව යන්න. එතකොට එතකොට ලෙහෙස්තිවෙන්න වෙලාව මදි කියනවා. ඉතින් අක්කලා, නංගිලා පාන් හෙම කාලා ඒ ගොල්ලා ලැහැස්ති වෙලා ඉන්නවා. දුවනවා. මම කියනවා

ඉතින් “යන්න බෑ” කියලා. මට මතකයි, ඉතින් අම්මා අඬනවා, “අනේ පුතේ, ඇස් දෙක පාද ගනින් පුතේ” කියලා අඬනවා. ඔන්න එතකොට මම පොත් ටික අරගෙන දුවනවා. අම්මා අඬන කොට බයයි.

ඒ වාගේ අද අම්මා ඇතුලු මේ අම්මලා ඔක්කෝට ම කියනවා, “අනේ ඇස් දෙක පාදගන්න. මේ සසර දුක යි” කියන පණිවිඩය කියනවා.

ඉතින් ඒ නිසා එදා ලෝකයේ මගේ ඇස් දෙක පාදන්න කටයුතු කළා වාගේ ම මේ සසරෙන් එතෙරවෙන්න තම තමන්ගේ ඇස් දෙක පාදගන්න කියලාත් මතක් කරනවා.

ඒ වාගේ මතක් කරලා, මේ බුද්ධාත්පාද කාලයේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය තියෙන වෙලා වේ, සධ්මයි නමැති ආලෝකයෙන් ඇස් දෙක පාදගෙන මේ ජරා-මරණ සංඛ්‍යාත සසර දුක නිමාකරගන්නට කියන එක මතක් කරලා, මම මාතෘකා කළ සූත්‍ර පාඨය ඔය ඇත්තන්ට විස්තර කරලා දෙනවා. හොඳින් ශ්‍රවණය කරන්ට කියලාත් මතක් කරනවා.

යතො යතො සමමසති
බන්ධානං උදයබ්බයං
ලබති පීති පාමොජ්ජං
අමතං තං විජානතං.

මේ ගාථාව තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ත්‍රිපිටක ධර්මයේ ධම්මපද පාළියේ හික්කු වග්ගීයට අයිති ගාථාවක්.

තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,
යතො යතො - යම් යම් තැනක,

සමසති - සම්මගණිය කරනවා නම් නුවණින් මෙනෙහි කරනවා නම්,

බන්ධානං උදයබ්බයං - ඒ ඒ තැන ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය නුවණින් මෙනෙහි කරනවා නම්,

ලබ්ති පීති පාමොජ්ජං අමතං තං විජානතං. - නිවන දැනගෙන ඉතාමත් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයට පත්වෙනවා කියලා මතක් කරනවා.

එතකොට ඒ ඒ තැන ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය, ඇතිවීම-නැතිවීම බලන කොට **අමතං තං විජානතං** - අමෘතය දැනගන්න පුළුවන්. නිවන කියන්නේ මොකක් ද කියලා දැනගන්න පුළුවන්. ඒ නිවන දැනගන්න කොට, දකින කොට අතිශය ප්‍රීති ප්‍රමෝදයට පත්වෙනවා. **ලබ්ති පීති පාමොජ්ජං අමතං තං විජානතං.** - ප්‍රීති ප්‍රමෝදය දෙක ලැබෙනවා. ප්‍රීති ප්‍රමෝදය සහිත කේතාගේ සිත නොබෝ කලකින් සමාධි වෙනවා. සමාධිගත මනසට ඇත්ත ඇති හැටියේ දකිනවා. ඇත්ත දකින කොට සියලු සංස්කාරයන්ගේ කලකිරිලා, නො ඇලිලා, නොබෝ දවසකින්, සියලු ම සංස්කාර ධර්මයන්ගෙන් සිත මිදෙනවා.

ඉතින් මෙතැන දී අපි පොඩ්ඩක් නුවණින් බලමු, ඒ ඒ තැන ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්නේ කොහොම ද කියලා. ඊට ඉස්සෙල්ලා ඒ ඒ තැන ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්නේ ඇයි? එහෙම බලන කොට නිවන දකිනවා කියන්නේ මොකක් ද? කොහොම ද? කියන මේ කාරණා ටිකත් පොඩ්ඩක් අපි සාකච්ඡා කරලා, සම්මගණිය කරලා බලන්නට ඕන. බලන්නට සුදුසු යි.

එතකොට මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්න කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, වෙන මොකුත් ම හින්දු නෙවෙයි.

මෙන්න මේ පඤ්චළපාදනස්කන්ධ ලෝකය බොරුවක් වෙන්නේ, හිස් වූවක් වෙන්නේ, සුඤ්ඤවූවක් වෙන්නේ, මායාවක් වෙන්නේ, එතකොට යි. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය කියලා කියන්නේ පඤ්චළපාදනස්කන්ධ ලෝකයේ ඇතිවෙන හැටි හා නැතිවෙන හැටි යි. පඤ්චළපාදනස්කන්ධ ලෝකය ඇතිවෙච්ච හැටි හා නැතිවෙච්ච හැටි බලන කොට, ඇතිවෙච්චි හා නැතිවෙච්චි හැටි දකින කොට ඉබේ ම එයාට, “නිවන කියන්නේ මෙන්න මේක නේ ද” කියලා ත් පෙනෙනවා.

එතැනින් ම මම අද තව කාරණාවකුත් මතක් කරනවා: අද නිවන් දකින්න නොයෙක් විදියේ අවවාද අනුශාසනා ඕනෑතරම් අපට ලැබෙනවා. ලබාගන්න පුළුවන්. අහගන්නත් පුළුවන්. හැබැයි ඒ ලැබෙන අවවාද අනුශාසනාවන් සියක් ගත්තොත්, ක්‍රමවේදයන් සියක්. මාගී සියක්. එක එක තැන්වලින් එක එක ක්‍රම පණවනවා. එක එක ක්‍රම උගන්වනවා නිවන සඳහා කියලා.

ඇයි මෙහෙම වෙලා තියෙන්නේ? නිවන රාශියක් හින්දා. එක එක්කෙනා නිවන කියලා හිතාගෙන ඉන්න ආකාරයන් රාශියක් තියෙයි. අන්න ඒ නිවන කියලා හිතාගෙන ඉන්න, ඒ එක එක ක්‍රමවලට සාපේක්ෂවයි ඒ ඒ ප්‍රතිපදාවන්ගේ නානාත්වයක් ඇතිවෙලා තියෙන්නේ.

නමුත් පින්වතුනි, සැබෑවට ම නිවන කියන ධර්මතාවය මෙන්න මේකයි කියලා අපි තෝරාගත්තොත්, කවදා ම හරි දවසක මුලු ලෝකයට ම එක ම එක මාගීයක් පනවන්නට වෙනවා. එක ම එක මාගීයකට එන්න වෙනවා.

ඒ හින්දා මම මුලින් ම නිවන කියන්නේ මොකක් ද කියන කාරණාව පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරන්න උත්සාහවත් වෙන්නමි:- අපි බොහෝ දෙනෙකුට හිතෙනවා නේ මේ නිවන කියන්නේ මොකක් ද කියලා. මොක ද, මට මතකයි අපේ තාත්තා කියනවා, “අනේ මට නම් නිවන් දකින්න ඕනේ නැහැ. ඔය සැපත් නැහැයි ලූ, දුකත් නැහැයි ලූ. ගිහිල්ලා ඔහේ නිකම් පැත්තකට වෙලා ඉන්න හරි කම්මැලියි එතකොට කියලා හිතෙනවා.” ඒ කියන්නේ හිතෙන්නේ මේ නිවන කියන එක සැපත් නැති, දුකත් නැති තැනකට ගිහිල්ලා මේ ගෙඩි පිටින් ම මනුස්සයෙක් වගේ කෙනෙක් ගිහිල්ලා ඉන්නවා වාගෙයි කියලා යි. එතකොට අපි හොඳට බලමු.

අද බොහෝ දෙනෙක් හිතන්නේ එක එක විදියට යි.

- සමහර කෙනෙක් කියනවා, මේ හිස් අවකාශය වාගෙයි නිවන.
- තව සමහරු කියනවා, මේ කිසිම දෙයක් නැති හිස්බව අරමුණු කරන එක තමයි නිවන.
- තව කෙනෙක් කියනවා, කෙලෙස් නැති, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනු ප්‍රභාශ්වර මනසයි නිවන, හුදු මනස යි නිවන කියලා.

මේ විදියට නිවන කියන්නේ මොකක් ද කියලා එක එක විදියේ අර්ථකථන රාශියක් ලෝකය තුළ තියෙයි. නමුත් මම ත් නිවනට කාරණාවක් පෙන්නන්නමි, නිවන කියන්නේ මෙන්න මේක යි කියලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නිවන කියලා
පෙන්නුවේ, විසංඛාරගතං විත්තං
තණ්හානං කය මජ්ඣගා - විසංඛාරගත

ස්වභාවයක දී විසංඛාරගත ස්වභාවයට
ගිය මනසට යි තණ්හාව ඤය වෙන්වේ
කියන තැනකින් තණ්හා නිරෝධය නිවන
යි කියන තැනකින් තථාගතයන් වහන්සේ
පෙන්නුවේ.

- ★ ඒක මම නිදසුනකින්, උපමාවකින් මතක් කළොත්
නිවන කියන්නේ, තමන්ට බාහිර කිසි ම දෙයක් නැහැ
නේ ද කියලා හිස්කමකට, හිස් බවකට යොමු කරන
එක නෙවෙයි. එතකොට තමන්ගේ හිතෙන්, නැතිනම්
විඤ්ඤාණයෙන් සුඤ්ඤතාවය අරමුණු කරලා යි
තියෙන්නේ. ඒකත් සංඛත යි.
- ★ කිසි ම දෙයක් නැහැ නේ ද කියලා හිතෙන කොට ඒ
අනිමිත්ත බව අරමුණු කරලා විඤ්ඤාණයෙන්. ඒකටත්
සංඛත යි.
- ★ මොකුත් ම නැතිකමක් අරමුණු කළොත්, මොකුත් ම
නැතිකමෙන් ශුන්‍ය යි. නමුත් නැතිකම කියන
ධර්මතාවයෙන් අශුන්‍ය යි. නැතිකම කියන එක
නැතිවෙලා නැහැ.

නමුත් කෙටි කරලා, කැටි කරලා නිවනට මම වචනයක්
කියන්නම්. සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම යි නිවන කියලා
කියන්නේ.

සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම කියලා කියන්නේ මේක යි:- ඔබ
ඔබ දිහාවට යොමුවෙලා බලන්න, ඔබට කොච්චර නම් හිතට
හිතන්න අරමුණු තියෙයි ද කියලා. තමන්ගේ තමන් ගැන,
තමන්ගේ අඟ පසඟ ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ඉඳලා, බාහිර තමන්

ඉන්න වටපිටාවේ ඉඳලා ගම්, පළාත්, නගර ලෝකයන් තුළ ඉඳලා විශ්වය දක්වා ම මේ, මේ, මේ, මේ දේවල් තියෙනවා, තියෙනවා, තියෙනවා කියලා මහා විශාල දැණුම් සම්භාරයක් තියෙයි. ඒ වාගේ ම, “තමන්ගේ ජීවිතය මම යි” කියන තැනින් පටන් අරගෙන තමන්ගේ ම ලග ම හිතෙහි, ඥාති හිතෙහි, අම්මා-තාත්තා-දුව-පුතා-නංගි-මල්ලී කියන තැනින් පටන් අරගෙන තව බොහෝ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් යුක්ත අය ඉන්නවා කියලා හිතෙන, හිතන්න පුළුවන් දැණුම, මානසික වටපිටාවක් තියෙනවා නේ ද?

ඔන්න ඔය ටික සියල්ල ම සන්සිඳීම යි නිවන කියලා කියන්නේ.

හොඳට මතක තබාගන්න, බාහිර ශුන්‍යතාවයක් නෙවෙයි. යම් දවසක ඔබගේ මනසේ අද තිබෙන ඔය සියලු ම නිමිති ටික නිරුද්ධ වුණොත්, ඔය සංස්කාර ටික සන්සිඳුණොත්, ඒ සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම යි නිවන කියලා කියන්නේ.

හැබැයි එක දෙයක් තියෙයි. ඔබගේ මනසේ ඔය විතර්ක ලෙහෙසියකට සන්සිඳෙන්නේ නැහැ. සන්සිඳෙන්නේ නැත්තේ ඒවා ඔබට මනසේ ගොඩනැගුණු සංස්කාරයන් නෙවෙයි නිසා යි. ඔබ තුළ ගොඩනැගුණු මනසේ විතර්කයන් නෙවෙයි නිසා. ඒවා ඇත්තට ම තියෙන හෝ ඉන්න අය ගැන තිබෙන හෝ ඉන්න අය ගැන තිබෙන මතකයන් නිසා යි ඔබට ඒක අතහැරෙන්නේ නැත්තේ.

ඒකෙන් මම මතක් කළේ, ඔබ මෙහෙම ඉන්න කොට ඔබට ගෙදර තිබෙනවා කියලා දැනුමක් තිබුණාට, ඔබ ඕක සන්සිඳුවන්න පුළුවන් තමන්ගේ මනසේ හටගත්ත සංස්කාර නිමිත්තක් කියන එක හිතන්නවත් පුළුවන්කමක් අද ඔබට කෙලෙස්වලින් ඉඩ දීලා නැහැ. ඔබට හිතෙන්නේ “දැන් ඉඳලා ආපු, බණ අහලා යන්න තියෙන ගේ ගැනයි මට මේ දැනුම තියෙන්නේ” කියලා යි. ඒ දැනුම නො තිබ්බොත් මට ආපසු යන්න ත් බැහැ. හිටපු තැනත් මතක නැහැ. යන එන ම. නැතිවෙනවා. එතකොට ඉඳලා ආපු, යන්න තියෙන බාහිර දේ තියෙන හින්ද යි ගේ තියෙනවා කියන මේ දැනුම තියෙන්නේ කියනකම ඇතිතාක්, ඔබගේ මනසේ විතක් සන්සිඳෙන්නේ නැහැ.

ඒ වාගේ මේ මුලු ලෝකය ම තව බොහෝ අය, බොහෝ දේවල් ඇති බවට, තමන්ගේ සිත තුළ තියෙන දැනුම සම්භාරයක් තියෙයි නම්, සිතට සිහිකරන්න පුළුවන් විතක්පටයන් තියෙයි නම්, අරමුණු තියෙයි නම්, ඕවාට කියනවා සංස්කාර ධර්මයෝ කියලා. මෙන්න මේ සියලුම සංස්කාර ධර්මයන්ගේ සන්සිඳීමක් වුණොත්, අන්න ඒකයි නිවන. ඒක තියෙන්නේ අභ්‍යන්තරයේ, තමන් තුළ යි.

අපට පොඩි වැඩ දෙකයි කරන්න තියෙන්නේ. වැඩ නෙවෙයි - දෙපැත්ත යි තියෙන්නේ. දෙපැත්ත කියලා කිව්වේ

- අපට යම් දැනුමක්, මතකයක්, තියෙයි නම්, මේ දැනුම, මතකය බාහිර භෞතික ලෞකික ලෝකය පැත්තට නැවුණොත්, සතරමභාධාතුවේ තියෙන දේවල් පැත්තට නැඹුරුවුනොත්, ඒ කියන්නේ ලෝකය උපදිනවා.

- සතරමහාධාතුව අවබෝධ කරලා, සතරමහාධාතුව නිසා මනසේ හදගත්ත, සතරමහාධාතුව දකිනකොට මනස තුළ සිහිකරගන්න සංස්කාර නිමිති මාත්‍රයකුයි මේ මනස තුළ පිරිලා තියෙන්නේ කියන එක අවබෝධ කර ගත්තොත්, ඒකේ සන්සිඳීමෙන් ම නිවන ලබන්න පුළුවන්.

ඔබට යම් දවසක නිවන අරමුණු කරන්න පුළුවන් කියලා කියන්නේ ඔබගේ මනස දිනා බලලා, වෙනද තිබුණු අසවල්, අසවල්, අසවල්, අසවල් දේවල් තියෙනවා, තියෙනවා, තියෙනවා කියලා සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක හෝ යම්නාක් නිමිති තමන්ට හසුවෙන්නේ නැතුව තමන්ගේ මනසේ ඒ නිමිති සන්සිඳීමෙන්, සංස්කාරයන් සන්සිඳීමෙන් ඉපදිලා තියෙන අනිමිත්ත ලක්ෂණය අරමුණු කරන්න පුළුවන් නම්, අරමුණු වෙනවා නම් ආන්න ඒකට කියනවා නිවන අරමුණු වෙනවා කියලා.

එතෙක් දී ඉතාමත් ශුක්ෂම දෙයක් තියෙයි. බාහිර කිසි ම දෙයක් නෑ කියලා නැති බවකට සිත යොමු කළොත් විඤ්ඤාණයෙන් තව, කිසිවක් නෑ කියන අරමුණක් ඇතිකරගත්තා මිසක ඒක සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම නෙවෙයි.

සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීමෙන් කිසිම සංස්කාර ධර්මයක් සිතට හසු නො වෙනකම අරමුණු කරන්න පුළුවන් නම්, ආං ඒක නිවන යි.

ඒකෙන් මතක් කළේ, අද ඔබට අඬන්න, වැලැපෙන්න, දුක්වෙන්න, සතුටුවෙන්න තියෙන මේ සියලුම නිමිති ඔබගේ

මනසෙන් යම් දවසක ගෙවුනා ද, ඒ තමයි ඔබ නිවන ඤාත් ඤාත් කරගත්ත දවස.

ඒක කරන්න පුළුවන් එක ම එක දේකට යි. එකෙන් මතක් කළේ, සතරමහාධාතුව මත ලෝකය දකින, සතරමහාධාතුව තුළ ලෝකයේ පැවැත්ම හසුරුවන මේ සිතට, විමුක්තිය අරගෙන දෙන්න පුළුවන්, නිවීම අරගෙන දෙන්න පුළුවන්, එක ම ධර්මතාවය වෙන්නේ, **බන්ධානං උදයබ්බයං** - ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වය බැලීමෙන් විතර ම මයි. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වය බලන කොට, බලන කොට සතරමහාධාතුව මත පතිතවෙලා තියෙන, බැසගෙන තියෙන, මේ සිත අනුක්‍රමයෙන් සංස්කාර නිමිති අරමුණු කරගන්නා තැනකට පැත්තට යොමුවෙනවා.

ඒක මම ටිකක් පැහැදිලි කරන්නම්. ඔය ඇත්තන්ට මෙහෙම බලන කොට, මෙහෙම ඉන්න කොට, තමන්ට තමන්ගේ දරුවෙක් ඉන්නවාය කියන හැඟීම තියෙනවා වෙන්න පුළුවන්. දැන් සිහි කරන කොට සිහිකරන මනසත්, මනසින් ම සිහිකරගත්ත ධර්මතාවයකුත් මේ සිහිවුණා කියන එක ඔබට කවදවත් ම හසුවෙන්නේ නැහැ. හමුවෙන්නේ ත් නැහැ. සිහිකරගන්න කොට ම ඔබගේ සිත වේගයෙන් නැඹුරුවෙලා, බාහිර භෞතික රූපයක් පැත්තට ගිහිල්ලා ඔබව නවත්වනවා 'මෙන්න දරුවා' කියලා.

එතකොට ලෝකය කියලා කියන්නේ බාහිර භෞතික රූපයකින් අපට දරුවා ඉන්නවා කියලා හම්බවෙන මට්ටම යි. හම්බවෙනවා. දැන් ඇත්තට ම වෙලා තියෙන දේ මොකක් ද කියලා අපි ඕක ටිකක් හොඳට බැලුවොත්:

- ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙනවා රූපයක්.
- ඇස් ඉදිරිපිටට එන්න ඉස්සෙල්ලා ම, පය්ට්-ආපෝ-තේපෝ-වායෝ කියන සතරමහාධාතු රූපයක්, රූපයක හැඩ සටහනක් තමයි අපට පෙනෙන්නේ.
- ඒ පෙනෙන හැඩ සටහනට, හැඩ සටහන පෙනෙන කොට, අපට ඒ පෙනෙන හැඩ සටහන අරහයා තණ්හාව, කැමැත්ත ඇතිවෙන විදියට, “මේ මගේ දරුවා” කියලා, “මට ඉන්න එක ම දරුවා යි මේ, දරුවාගේ නම මෙන්න මේක යි” කියලා අපි හිතනවා.
- ඊට පස්සේ අර පෙනුනු දේ, පෙනුනු හැඩට අපි හිතුවහම විඤ්ඤාණයෙන් දෘශ්‍යයන් දැනගන්නවා අර හැඩය ‘දරුවා’ කියලා.

ඔන්න දැන් මතකයක් තියෙයි. අපි දරුවා කියලා ඔබ හිතන තැන තමයි, හිතන්න පුළුවන් මේ අවස්ථාවට කියනවා පඤ්චළපාදනස්කන්ධය කියලා.

දැන් ලෝකයට පඤ්චළපාදනස්කන්ධය හම්බවෙන්නේ බාහිරයෙන්. “දරුවා” කියලා සිහිවෙන කොට ඒ “දරුවා” කියලා සිහිවෙව්ව නිමිත්ත හැදූන හැටි ඔය ඇත්තන් දන්නේ නැහැ. ඇස් ඉදිරිපිටට සතරමහාධාතු රූපයක් ආවේ. කන බොන ආහාරයෙන් හැදූණු රූපයක් ආවේ. ඒ රූපයේ හැඩෙයි පෙනුනේ. ඒ රූපයට යි, “මේ මගේ දරුවා. මගේ දරුවාගේ නම මෙහෙම යි. මට ඉන්න එක ම දරුවා” කියලා ඒ රූපය දිහා බලාගෙන හිතන්න හිතන්න ඒ නිමිත්ත අරහයා තමන් තුළ ඡන්දරාගයක් ඇතිවෙනවා. කැමැත්තක් ඇතිවෙනවා. විස්තරයකුත් එක්ක. මේ හැඩය මගේ දරුවාගේ කියන හැඟීමක් තමයි දැන් තියෙන්නේ.

ඒ අත්දැකීම විඤ්ඤාණයට පවරලා, ඒ ඇහැත් රූපයත් දෙක නිරුද්ධවෙනවා. දැන් ඔය පින්වතුන් හැඩයක් හිතාගෙන ඉන්නවා. ඒ “මගේ දරුවා” කියලා. බලන්න යනවා කියලා කරන්නේ මොකක් ද? ආපහු සතරමහාධාතු රූපය තියෙන තැනට ඇහැ අරගෙන යන එක තමයි කරන්නේ. ගිය ගමන් ම අද ඔය ඇතිකරගත්ත මතකය සිහිපත් කරගන්නවා. අපි දන්නේ නැහැ අද ඇතිකරගත්ත මතකය යි සිහිපත් වුනේ කියලා. අපි හිතනවා, “දරුවා මේ දැක්කා” කියලා.

අපට බාහිර වස්තුවක්, බාහිර ද්‍රව්‍යයක්, දරුවෙක් හරි, මනුස්සයෙක් හරි, වටිනා දෙයක් හරි වෙලා තියෙන තාක්, කවදාවත් ම දුකෙන් මිදෙන්න බැහැ.

මම ඔක ඔය පින්වතුන්ට තේරෙන පැත්තකින් ම මතක් කරන්නම් කො. අපි දැන් සිහි කලොත්, අපට සල්ලි සිහිකරන්න පුළුවන් නේ. රූපියල් පන්දහසේ කොලයක් සිහිපත් කරගන්නකෝ බලන්න. ඔන්න දැන් සිහිපත් කරගත්තොත්, ඔන්න ඔය සිහිපත් කරගන්න කොට සල්ලි කඩදසි කොලයත් පෙනෙනවා. ඒකේ හැඩයත් පෙනෙනවා. පන්දහසි කියලා කරපු විස්තරයත් පෙනෙනවා. පන්දහක් කියලා දන්නකමකුත් තියෙ යි. ඔතැන තියෙනවා ස්කන්ධ පඤ්චකයක්. ඔය දැන් සිහිකරගන්නවා කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයක්. රූපියල් පන්දහක් කියලා හිතන තැනක්.

මේ රූපියල් පන්දහක් කියන දැනුම තමන් තුළ ඇතිවුනේ කොහොම ද කියලා දැන් අපි බලමු. ඉස්සෙල්ලා ම ඇස් ඉදිරිපිට එන්නේ නොයෙක් විදියේ වණි ගැන් වූ කඩදසි

කොළයක්. ඒ කඩදසි කොළය එන කොට, “මේක රුපියල් පන්දහක්. මේක ගත්තොත් මේ මේ දේවල් කරන්න පුළුවන්” කියලා අපි හිතනවා. හිතන ක්‍රමයට ම තණ්හාව යෙදෙනවා. දෑන් අර රූපය දකින කොට, “මේක රුපියල් පන්දහක්. පන්දහ ගත්තහම මට මේ මේ වැඩ කරන්න පුළුවන්. මෙව්වර වටිනවා” කියන එක වේගයෙන් ම හිත වැඩ කරනවා. ඔක හිතන්නේ කවු ද? මේ කඩදසිය ඇස් දෙක ඉදිරිපිට තියාගෙන ඉන්න තමන්. හිතන කොට මේ ඉදිරියෙන් තියෙන රූපය බලාගෙන තමන්ගේ මනසේ වටිනාකමක් යෙදෙනවා. දෑන් මේ කොළය බලාගෙන තමන්ගේ මනසේ වටිනාකම යෙදෙනවා. ඔය ඇත්තන් දන්න, අපි දන්න කොළය බලන කොට වටිනාකමක් ඇතිවෙන විදියට හිතලා, මා තුළ වටිනාකමක් ඇතිවෙලා තියෙනවා කියලා දන්නේ නැහැ. නො දන්නාකමින් දෙවනුවට ඒ වටිනාකමක් ඇතිවෙව්වි එකට කියනවා තණ්හාව කියලා.

තණ්හා පච්ඡයා උපාදානං කියලා කියන්නේ තමන් තුළ තණ්හාව ඇතිවුනා කියලා දන්නේ නැති හින්දා මේ කඩදසිය යි වටින්නේ කියන තැනට අපි පත්වෙනවා. උපාදාන කරගන්නවා කියලා කියන්නේ, අපි කඩදසිය දකින කොට තමන්ගේ සිතේ වටිනාකමක් ඇතිවෙනවා. ඒක දන්නේ නැති හින්දා. වටින්නේ කඩදසිය යි කියන පැත්තට නැඹුරුවෙනවා.

ඔන්න දෑන් අපට මනස පෙනෙන්නේ නැහැ. කොළය වටිනා එකක් හැටියට යි දෑන් පෙනෙන්නේ. උපාදානය. **උපාදාන පච්ඡයා භව** කියන්නේ, වටිනා සල්ලි තියෙනවා වගේ කියන තැනකින් තමයි අපට පෙනෙන්නේ. වටිනා පන්දහේ කොළ මේ හැම තැනම තියෙනවා වගේ තමයි අපට දැනෙන්නේ. දෑන් භවය තියෙනවා කියලා කියන්නේ **ජාති**. පන්දහේ කොළ

ඉපදිලා. දැන් ඔය ඇත්තන්ට දුක. මොකක් ද? ඔය පන්දුගේ කොළය ලෙඩවෙනවා වගේ තමයි ඕක තැන් තැන්වල වේයෝ කැවොත්. දුක එනවා ද නැද්ද? එනවා. එක ම තැන තිබිලා දිරලා ගියොත්? දුක. හොරු ගත්තොත්? දුක. මේ කඩදසි කොළ කැල්ල, ඉරුනොත්, වේයන් කැවොත්, මීයන් කැවොත්, මොන විදියකට හරි මොකක් හරි හානියක් වුනොත් දුක එනවා ද නැද්ද? එනවා.

දැන් ඔය දුක නැතිකරන්න ඔය ඇත්තන්ට කරන්න පුළුවන් දේ මොකක් ද? මේ තණ්හාව කියලා අමුතුවෙන් එකක් ගන්න එපා. තණ්හාව වැඩක් කළා. මොකක් ද? මේ කඩදසියේ වටිනාකමට පෙන්නනකම හදන්න වැයවෙලා ඒක. තණ්හාව නිකම් හිටියේ නැහැ. තණ්හාව කළා වැඩක්. මොකක් ද? උපාදාන කළා කියන්නේ, මේ කඩදසිය යි වටින්නේ.

- වකුු සමඵසස පච්චයා වෙදනා කියන්නේ, කඩදසිය පෙනෙනවා.
- වෙදනා පච්චයා තණ්හා කියන්නේ පෙනෙන කොට වටිනාකමක් දෙනවා.
- තණ්හා පච්චයා උපාදානං කියන්නේ මේ එක එක වැඩක් කරනවා. මේ කඩදසිය යි වටින්නේ කියන තැනට කඩදසිය අල්ලාගත්තා. දැන් බාහිර පැත්තට ආවා. දැන් මනස පැත්ත පෙනෙන්නේ නැහැ.
- උපාදාන පච්චයා භව කියලා කියන්නේ දැන් වටිනා සල්ලි කොළ තියෙනවා. එතකොට බාහිර තියෙනවා.
- භව පච්චයා ජාති කියන්නේ, සල්ලි කියලා ජාතියක් ඉපදිලා දැන් ඔය ඇත්තන්ට. සල්ලි කියන එකේ ජාතියක් හැදිලා. හැදිවිටි දෙයක්.

- ජාති පච්චයා ජරා මරණ සොක පරිදෙව දුකක දෙමනස්ස. දැන් ඒ ජාතිය නිසා, සල්ලි කොළය ඉපදුනා කියලා කියන්නේ උපන්නේ මොකක් ද? දුක යි. ඔය සල්ලි කොළය වේයන් කැවත් දුක් වෙනවා. කාවන් කැවත් දුක්වෙනවා. ඉරිලා ගියත් දුක්වෙනවා. හොරු ගත්තත් දුක එනවා. එන්නේ නැද්ද? එනවා. ඒ හින්දා මේ හොරු ගනියි කියලා කොච්චර ආදරෙයි ද කියනවා නම්, කබඬ්වල, ඔය තැන් තැන් තැන්වල දලා අපි වහන්නේ.

දැන් ඔය දුක නැතිකරන්න ක්‍රමයක් කියන්න බලන්න. හදිසියේ ඒ සල්ලි කොළය කාවන් කැවෙත් නැහැ. වේයන් කැවෙත් නැහැ. මියන් කැවෙත් නැහැ. නැතිවුනෙත් නැහැ. සේප්පුවේ දලා තියාගන්න පුළුවන්වුනා. හැබැයි, එතකොට පරෙස්සම් කරලා තමන්ගේ ඇහැ දිරලා. කන-නාසය-ශරීරය දිරලා. මේ පැත්තෙන් අතහරින්න වුණා. සල්ලි කොළය දිරුවේ නැහැ. හැබැයි තමන් දිරලා. ඒත් මැරෙන්න වෙනවා. එතකොට දුක යි.

දැන් මට කියන්න මේ මුදල් නෝට්ටුව තියාගත්තත් දුක. නැතිවුණත් දුක. එතකොට මේ දුකෙන් මිදෙන්න මගක් කියන්න මට. ක්‍රමයක් තියේ ද? ක්‍රමයක් නැහැ. තණ්හාව නැතිකරන්න ඕනේ, තණ්හාව නැතිකරන්න ඕනේ කිව්වාට බැහැ. දැන් තණ්හාව කියලා එකක් දකින්න එපා. එයා වැඩක් කරලා. ඒ තණ්හාව තමයි වටිනා වස්තුවක් හදලා තියෙන්නේ. ඔය ඇත්තත් තණ්හාව නැතිකරනවා නම් මේ වස්තුව නැතිවෙනවා කියන තැනකට එන්න ඕන මිසක, වටිනා

වස්තුවකට තණ්හාකරනවා කියන තැනකට යි අපි පත්වෙලා තියෙන්නේ. ඒක මේ වෙන රවුමක් ගිහිල්ලා.

වෙන රවුමක් කියලා මේ මම කියන්නේ, දැන් අපි හිතන්නේ, ඒක ම මම තව අර්ථයකින් කියන්නම්. “අනේ මම ලෙඩවෙනවා. මම ලෙඩවෙනවා” කියලා අපි අඬනවා නේ. නමුත් ඒක නෙවෙයි ඇත්ත. මොකක් ද? රූපය ලෙඩවෙනවා. ලෙඩවෙන රූපයට මම කීව්වා. දැන් මම ලෙඩවෙනවා කියන එකක් හදගෙන. අන්න ඒ වාගේ සිඬියක් මේ තියෙන්නේ.

හරි, ඔය විදියට යි, දැන් පන්දුගේ කොළේ හැඳුනහම දුක නේ. හරි. පන්දුගේ කොළේ කඩදසිය වාගේ ම ඇස් ඉදිරිපිටට කන බොන ආහාරයෙන් හැඳුණු සතරමහාධාතු රූපය යි ආවේ. **චක්ඛු සම්පෘෂ්ඨ පච්චයා වෙදනා** - දකින කොට ම ආදරය සෙනෙහස කියන තැනකින් තමන්ගේ සිතේ තණ්හාව යෙදෙනවා. තණ්හාව වැඩක් කරනවා. අර කඩදසිය පන්දුහ කෙරුවා වාගේ, මේ මගේ දරුවා යි කියලා මේ මගේ දරුවා කියන තැනින් රූපය උපාදාන කරවනවා.

දැන් හිත පැත්තේ මොකුත් නැහැ. තියාගන්න එපා. තණ්හාව වැඩක් අරගෙන. දැන් අභ්‍යන්තරයේ තණ්හාව නැතිකරන්න දෙයක් ඉතුරු කරලා නැහැ. එයා රූපයට යොමුකරලා යි තියෙන්නේ ඒක. දැන් රූපය පෙනෙයි මොකක් ද? මගේ දරුවා, මට බොහෝම වටිනවා කියන තැනකින්. භවය කියන්නේ මට දරුවෙක් ඉන්නවා. ජාති - දරුවෙක්ගේ ඉපදීම කියලා කියන්නේ දුක යි. දැන් දරුවා ලෙඩවුණොත් දුක එනවා ද නැද්ද? එනවා. මහඵ වුණත්, මැරුණත් දුක එනවා ද නැද්ද? දුක එනවා. දරුවා ලෙඩවෙන්න, මහඵවෙන්න මැරුනේ

නැහැ. හැබැයි දරුවා ඉන්දෙද්දී තමන් මැරෙන්න වුණොත්? දුක යි.

දෑන් මට කියන්න මේ දුකෙන් මිඳෙන් ක්‍රමයක්. කිසි ම තැනක දුකෙන් එතෙරවෙන්න ක්‍රමයක් නැහැ. දරුවා ඉන්නකම් කන්න දෙන්න ඕන. බොන්න දෙන්න ඕන. නාවන්න, අන්දවන්න, පලන්දවන්න, ආහාර පාන දෙන්න, යුතුකම්, වගකීම් කරනවා කියලා, ඕවාත් ඉතින් දුක ම තමයි. නමුත් දුක හැටියට තේරෙන්නේ නැහැ. තණ්හාව එච්චරට බල යි.

හරි. හදිසියේ මැරුණොත්, යම්තම් දුකෙන් නිදහස්වුණා කියලා සතුටක් එයි ද? නැහැ. දුක උපන්නාට පස්සේ දුක තිබුණත් දුක. දුක නැතිවුණොත් ඔයිටත් වඩා දුක යි. දරුවා නැතිවුනා කියලා දුක් විදිනවා මිසක දුක නැතිවීමත් ලෝකයට දුකක් මිසක ඒක සැපක් වෙන්නේ නැහැ.

දුක කියන එකේ තියෙන නරක ම, කටුක ම, කෘර ම දේ තමයි, තිබුණත් දුක, නැතිවුණත් දුක. දුක නැතිවෙනවා නෙවෙයි, නැතිවුනත් දුක. ඒකයි තියෙන ප්‍රශ්නය. දෑන් දරුවෙක් ඉන්නවා නම් දරුවා ඉන්නකම් ඔය පින්වතුන්ට වෙහෙස මහන්සි වෙලා කටයුතු කරන්න වෙන එක යම් මට්ටමක හරි දුකක් නෙවෙයි ද? දුක යි. හොඳයි බැරිවෙලා අකාලයේ හරි මොන විදියකින් හරි දරුවා මැරුණොත්, යම්තම් දුකෙන් නිදහස්වුණා කියලා සතුටක් එනවා ද? නැ. නැතිවීම ඊට වඩා දුකක්. එහෙනම් දුක තිබුණත් දුක, නැතිවුණත් දුක.

මුදල් කොළය තියෙන කොට මිරිස් මුට්ටියේ දලා හංගන්න ඕනේ. ඉබ් යතුරු දලා හංගන්න ඕනේ. කොතැන කොතැනක

හරි හංග හංගා තියෙන එක සැපක් ද? දුකක් ද? දුකක්. ඇයි? බය යි. කොයි වෙලේ හොරු ගනි යි ද දන්නේ නැහැ. ගෙට ඉබ්බෝ දන්න ඕන. යතුරු දන්න ඕන. ගේට්ටුවටත් යතුරු දන්න ඕනේ. බල්ලෙක් තව රැකවරණයට තියන්න ඕනේ. ඇයි ඒ? නැතිවුණොත්, ඉතින් ඒ ආරක්ෂා කිරීම දුකක් ලොකයාට.

හරි. පන්දහ බැරිවෙලා හරි නැතිවුණොත්? අම්මෝ, දුකෙන් යම්තම් නිදහස්වුණා කියලා හිතෙනවා ද? නෑ. දුක යි. තිබුණත් දුක යි. නැතිවුණත් දුක යි. ලෝකය දුකට පත්වුණාට පස්සේ දුකෙන් නිදහස්වෙන්න තැනක් ඇත්තේ ම නැහැ.

ඔන්න ඔය විදියට බාහිර, භෞතික, සතරමහාධාතුව තුළ වටිනා කියන වස්තු නිමාණයකරගෙන, පුද්ගලයින් නිමාණයකරගෙන, දුක නිමාණයකරගෙන ඉන්න පැවැත්මට කියනවා ලෝකය කියලා. එතැනින් එහාට යන්න කිසි ම කෙනෙකුට ඉඩක් නැහැ. වෙන අමුතු එකක් හිතන්න එපා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහාකරුණාව කියන්නේ, ඔය ඇත්තන්ට දුකෙන් එතෙරවෙන්න තියෙන්නේ මෙව්වරම යි කියන එක මතකතියාගන්න.

ඒ කියන්නේ කෙටියෙන් ගත්තොත්, කඩදසියේ රූපියල් පන්දහක් තියෙනවා කියන දැක්මට පත්වෙච්ච එකට යි ලෝකය කියන්නේ. එයාට දුකෙන් එතෙරවෙන්න තැනක් ඇත්තේ ම නැහැ ම යි. කවදවත් හීනයකින්වත් එතෙරවෙන්න තැනක් නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවෙලා දුකෙන් එතෙරකරවනවා ලු. පන්දහේ කොළේ කැඩිලා බිඳිලා නැතිවෙලා දුක්වෙන මහසක් තියෙනවා නම්, පෙනෙන ඔය දුකට හේතුව දකින්න ඔය කඩදසිය වටිනාකමට පෙනුණු තණ්හාව නිසා කියලා.

කඩදසිය වටිනවා කියලා දුක් විදින ලෝකයට කඩදසිය කැඩිලා, බිඳිලා, අඩන, වැලැපෙන ලෝකයට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “ඔය කඩදසිය නැතිවෙන කොට කැඩෙන කොට බිඳෙන කොට ඔබට දුකක් ආවානම් දුකක් ආවේ, ඔය කඩදසිය වටිනාකමට පෙනෙන, තමන්ගේ මනසේ උපදින තණ්හාව නිසා යි. කඩදසිය දකින කොට තමන්ගේ මනසේ වටිනාකම පෙනුනේ, වටිනාකම දැණුනේ ඔය තණ්හාව යි. තණ්හාව නැතිකරගත්තොත්, ඔය කඩදසිය කැඩුනාට බිඳුනාට දුක එන්නේ නැහැ.”

ඒ හින්දා මේ ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය පුරලා සිත සමාධි කරලා කඩදසියේ ඇත්ත බලන්න. නැතිනම් මේ තණ්හාව, කඩදසිය දකින කොට තමන්ගේ මනසේ තණ්හාව නොයෙදෙන තැනට ගන්න බලන්න. බලන්න වෙන කිසි තැනක කිසි කෙනෙක් දුකෙන් එතෙරවෙන්න පෙන්නනවා ද කියන එක. වෙන ක්‍රමයක් නැහැ. චතුරායතී සත්‍යය කියන කොට මහා පය ගහලා ගැඹුරු එකක් කියලා හිතන්න එපා. මේ කෝප්පය ඉතා වටිනවා රත්තරන් කියලා හිතාගෙන ඉන්න මට, කෝප්පය කැඩුනත් දුක, බිඳුනත් දුක, හොරු ගත්තත් දුක. මට මේ දුක නැතිකරන්න ක්‍රමයක් ඇත්තේ ම නැහැ. මේ ජීවිතයේ නෙවෙයි, අනන්ත සංසාරයේ කවදවත් ම බැහැ. යන්න තැනක් ඇත්තේ ම නැහැ.

ඒ දුක් විඳි විඳි දුකෙන් එතෙරවෙන්න තැනක් නැතුව දඟලන මා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, කෝප්පය කැඩුණහම, බිඳුනහම, හොරු ගත්තහම උඹට දුක් විඳින්න වෙනවා නම්, ඔය දුකට හේතුව කෝප්පය කැඩුන එක හෝ, බිඳුන එක හෝ, හොරුගත්ත එක හෝ

නෙවෙයි. ඒක ලෝක ධර්මයා යි. එහෙම වෙන්න පුළුවන් කෝප්පය ගැන වටිනාකමක් උඹගේ මනසේ යෙදුන එක යි. ඒ හින්දා කෝප්පය දකින කොට මනසේ වටිනාකම යි කියන එක නවත්වාගන්න. ඒකට මෙන්න පාර කියලා පෙන්නුවා. අනේ ඊට පස්සේ මට මේක කැඩුනත් එක යි, බිඳුනත් එක යි, හොරු ගත්තත් එක යි. මට ගණනක්වත් නැහැ.

අන්න එහෙම මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක, දුකට හේතුව තණ්හාව යි, තණ්හාව නැතිවුනොත් දුක නැතිවෙනවා කියලා කියන්නේ මේ වස්තුව ම වටිනවා කියන තැනින් ගලවන්න යි. ඒක හොඳට මතක තබාගන්න. “දුකට හේතුව තණ්හාව යි” කියන වචනය කියන්නේ වෙන මොකුත් නෙවෙයි. මේ දරුවා ම යි, මේ රුපියල් පන්දහක් ම යි, මේ වස්තුව ම වටිනවා කියන තැනින් මනස ගලවන්න යි. අන්න එහෙම නැතිකෙරුවොත් දුක නැතිකරනවා කියන එක පෙන්න්න යි. මනසේ මේ ගතිය නැතිවෙව්වි දවසට යි භෞතික ලෝකය කැඩුණහම දුක නැතිවෙන්න පුළුවන් කියන එක පෙන්න්නේ. ඉතින් ඒක අපි තේරුම්ගන්න, අපි ඔය වචන කිය කිය, වචන කිය කිය තවත් අර විදියට ම කටයුතු කරනවා.

ඇත්තට ම බොහොම ඕන සම්මා දිට්ඨිය යි කියලා කියන්නේ වෙන මොකුත් ම ඕන නැහැ, මුලු ලෝකයක් ම දුක් විඳින කොට එයා ටක් ගාලා දන්නවා දුක ආපු හැටි. ඒ කියන්නේ කෙනෙක් රත්රන් බඩු ටික හොරු අරගෙන නැතිවුනාය අඬන කොට, වැලැපෙන කොට එයා දන්නවා ටක් ගාලා, මොකක් ද ඒ දුකට හේතුව? තණ්හාව කියලා. දුකට හේතුව තණ්හාව කියන කොට, නිකම් නෙවෙයි ඒ කියන්නේ. මොකක් ද? “රත්රන් ටික වටිනවා. වටිනා රත්රන් නැතිවෙව්විකමට යි ඔය

අඩන්නේ”. නැ. ඒ රත්‍රන් වටිනවා කියන එක හිතෙයි යෙදෙන්නේ කියලා නො දැක්ක එකයි මේකේ තියෙන දෝෂය. ඒ හින්දා යි අපට ප්‍රතිපදාවක් හම්බවුනේ නැත්තේ. අර විදියට භෞතික වස්තුවයි වටින්නේ කියන කොට තියෙන දෝෂය මොකක් ද කියන එක දන්නවා ද? ඒ දුක ඇතිකරන හේතුව තණ්හාව ගෙවාගන්න මගක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. කඩදසිය ම වටින්නේ කියලා දැක්කහම වෙන්නේ මොකක් ද? දුක ගෙවාගන්න මගක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. කඩදසිය නැතිවෙන කොට දුක ආවේ, කඩදසිය වටිනවා කියන එක මගේ මනසේ යෙදුන හින්දා යි. මනසේ යෙදෙන වටිනාකම නැතිකරගත්තොත්, දුක නැතිකළ හැකි යි. එතකොට මගක් තියෙනවා. මගක් හම්බවෙනවා. හොඳට මතක තබාගන්න, චතුරායී සත්‍යය අවබෝධවුනෝතින් විතරයි ආයී අෂ්ටාංගික මාර්ගය උපදින්නේ කියන කාරණාව කියන්නේ ඒකට යි.

මේ කාරණාවලේ බොහෝම ගැඹුර නැහැ. නැතිනම් මේ අපි වෙනදා කතාකරන තැනක ම කෝප්පය ම වටිනවා වාගේ තැනක ඉඳගෙන චතුරායී සත්‍යය කියලා ආයී අෂ්ටාංගික මාර්ගයක් නැහැ. මේ දරුවා ම යි. මුහුපුරා ම යි කියන තැනක ඉඳගෙන ඔය ඇත්තත්, අපි තව ශීල-සමාධිත් වඩනවා. නමුත් දරුවා-මුහුපුරා කියන තැනින් මිඳෙන්න දකින එක ම යි මේ ආයී අෂ්ටාංගික මාර්ගය. මම කියන එක තේරෙනවා ද?

අපි හිතාගෙන ඉන්නේ දැන් පන්දහේ කොළ වෙන ම තියෙනවා. අපි ආයී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වෙන ම වඩනවා කියලා යි. ඒහෙම නේ අද කරන්නේ. නේ. මේ පන්දහේ කොළ තියෙනවා. ඒවා කැඩුණහම, බිඳුනහම අඩනවා

වැලැපෙනවා. දුක නැතිකරන්න ආයුෂී අෂ්ඨාංගික මාගීයත් වඩනවා. නමුත් ආයුෂී අෂ්ඨාංගික මාගීය කියන්නේ මොකක් ද? කෙටියෙන් ගත්තොත්? ලෝකයා පන්දහේ කොළ නැතිවෙලා අඬන කොට, වැලැපෙන කොට ආයුෂී ශ්‍රාවකයා, දිවියි සම්පන්න පුද්ගලයා දකින්නේ කොහොම ද? ඔය කඩදසිය දකින කොට හිතේ වටිනාකම යෙදෙන එකයි, අඬන්න වැලැපෙන්න හේතුව. තමන්ගේ මනසේ තියෙන වටිනාකම ගෙවාගත්තොත්? ආන්න එයා සල්ලි නිසා එන දුකෙන් නැතිවෙන්න කඩදසි පරෙස්සම් කරන එක වෙනුවට ආයුෂී අෂ්ඨාංගික මාගීය වඩනවා.

ඉතින් මම මේ කියපු ටික පොඩ්ඩක් හිතන්න. මම හිතනවා මේ ටික නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට බොහෝම වටිනවා කියලා. මොක ද, මනුෂ්‍ය ජීවිතයකට අපට හම්බවෙන්නේ නැහැ, අපි අවිද්‍යා අන්ධකාරයේ, බ්‍රූඩොක්පාද කාලයක වුණත් අබ්‍රූඩොක්පාද කාලයක වගේ බාහිර භෞතික වස්තූන් ඇත්ත වෙච්චි ලෝකයක එහෙම ම ඇත්තවෙලා පය ගහලා ඉඳගෙන ආයුෂී අෂ්ඨාංගික මාගීයක් වඩන එකක් ගැන යි අපි කතා කරන්නේ.

නමුත් මට අද ඔය ඇත්තන්ට පෙන්නන්න ඕනවුනේ: එහෙම නෙවෙයි. මේ සතරමහාධාතු නෙවෙයි. චතුරායුෂී සත්‍යය කියන්නේ සම්පූර්ණයෙන් ම අපව දුකෙන් මුදවන්න තියෙන හේතූන් අයින් කරන එක යි කරන්නේ ප්‍රතිපදාව. එතකොට මේ දුක ඇතිකරන ක්‍රමයේ වෙනස පෙන්නන්නවා, හඳුනාගන්නවා. එහෙම හඳුනාගෙන ඕනෑම දෙයක් තමන් ටක් ගාලා සිහිකරගන්න එක දෙයක්. ඒ වස්තුව වටිනවා නෙවෙයි. ඒ වස්තුව වටිනවා කියලා මට දැනෙනවා. දෙකක්. මේ කෝප්පය වටිනවා ම යි කියන එක යි, කෝප්පය වටිනවා

කියලා තමන්ට දූනෙනවාය කියන එක යි, දෙකක්. හැබැයි මේ දෙකේ ලොකු වෙනසකුත් තියෙනවා.

- කෝප්පය වටිනවා කියන එකෙන් අපට යන එන මං නෑ, මගක් නෑ දුක නැතිකරන්න.
- කෝප්පය වටිනවා කියන එක මට දූනෙනවා කියන කොට මගක් තියෙයි. ඒ වටිනාකම තමන්ගෙන් ගලවලා දූම්ම හැකියි. අයින් කෙරුව හැකි යි. එදට දුකෙන් නිදහස් වෙනවා.

අන්න ඒ ටිකයි මට මේ දේශනාව මුලු පුරාවෙදි ම ඔය පින්වතුන්ට වගේ ම සමස්ත මුලු ලෝකට ම දිගන්න ඕන පණිවිඩය. ඉතින් මෙන්න මේ ටිකෙන් ඒකාන්තයෙන් ම දුකෙන් මිදිගන්න පුළුවන්. මේ දේශනාව ඇසුරුකරගෙන මේ ජීවිතයේ දී ම තමන්ගේ නිවීම හදගන්න. අම්මා මට පොඩි කාලයේ කිව්වා වාගේ දැනුත් මම මතක් කරනවා කොහොම හරි ඇස් දෙක පාදගන්න කියලා. අම්මාට වගේ ම මේ ඉන්න අම්මලා තාත්තලා ඔක්කෝටම මතක් කරනවා ඇස් දෙක පාදගන්න කියලා. මම නම් කොහොම හරි දක්ෂ වුනා ඇස් දෙක පාදගන්න. ඔය ඇත්තනුත් කොහොම හරි ඇස් දෙක පාදගන්න කියලා මතක් කරනවා. ඒ සඳහා අවිද්‍යාව නමැති අන්ධකාරය දුරු කරලා විද්‍යාව නමැති ආලෝකය උපදවාගෙන ඇස් දෙක පාදගන්න මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රය ම වේවා කියලා ආශීර්වාද කරනවා.

හොඳයි එහෙනම් කල්පනාකරගන්ට අද මේ දේශනාව තුළින් ජනිතවෙච්චි මේ සියලුම කුසලයන් ලෝකයත්, සම්බුද්ධ ශාසනයත්, මේ පින්වතුන්වත්, මේ පින්වතුන්ගේ ගෙවල් දෙරවල් රැකී රක්‍ෂා දී ස්ථානයන්ට අධිගෘහිත වූ ත් ඒ වාගේ ම

මේ අරණ්‍ය ක්‍ෂේත්‍රයට අධිගෘහිත වූ ත් ශාසන මාමක
ඉෂ්ටකාරක සියලු දෙවියන් මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා.
දෙවියන්ගේ දිව ඉසුරු වඩා වඩිනය කරගනිත්වා. දෙවියනුත්
පතන බෝධියකින් උතුම් නිවනින් සැනැසෙත්වා කියන
තැනින් අපිත් දෙවියන්ට පින් අනුමෝදන් කරමු.
ආකාසට්ඨාව භූමමධ්‍යා....

හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

පිටපත් කිරීම
එච්. ඒ. අමරතුංග

සංස්කරණය
චමේලා අමරතුංග

(මුද්‍රණය සඳහා සකස් කළ පිටපතක් නොවේ.)